

KREATIVNI PLES U RANOM I PREDŠKOLSKOM ODGOJU I OBRAZOVANJU

Želalić, Matea

Undergraduate thesis / Završni rad

2023

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Split, Faculty of Humanities and Social Sciences, University of Split / Sveučilište u Splitu, Filozofski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:172:578641>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-12-23**

Repository / Repozitorij:

[Repository of Faculty of humanities and social sciences](#)

UNIVERSITY OF SPLIT

SVEUČILIŠTE U SPLITU
FILOZOFSKI FAKULTET

ZAVRŠNI RAD

KREATIVNI PLES U RANOM I PREDŠKOLSKOM ODGOJU I
OBRAZOVANJU

MATEA ŽELALIĆ

Split, 2023.

Odsjek: Rani i predškolski odgoj i obrazovanje

Studij: Rani i predškolski odgoj i obrazovanje

Predmet: Plesni izrazi u dječjem vrtiću

KREATIVNI PLES U RANOM I PREDŠKOLSKOM ODGOJU I OBRAZOVANJU

Student:

Matea Želalić

Mentor:

Dr. sc. Dodi Malada

Split, srpanj 2023.

Sadržaj

Sažetak.....	1
Summary.....	2
1. Uvod	3
2. Ples.....	4
2. 1. Povezanost plesa i pokreta	4
2. 2. Podjela plesa	6
3. Povijest plesa.....	9
4. Pojam kreativnosti	13
4. 1. Prepoznavanje i razvoj kreativnosti kod djece	13
5. Kreativni ples	16
5. 1. Važnost i uloga kreativnog plesa	16
5. 2. Primjena kreativnog plesa i uloga odgajatelja.....	19
6. Primjeri kreativnog plesa iz prakse	21
7. Zaključak.....	23
8. Literatura.....	24
Popis ilustracija	26

Sažetak

Kreativni ples je važan dio ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja jer potiče cjelokupni razvoj djeteta. Kreativni ples u ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju podrazumijeva upotrebu plesnih aktivnosti kao sredstva za razvoj motoričkih vještina, izražavanje emocija, poticanje mašte i kreativnosti te izgradnju samopouzdanja djeteta. Kroz kreativni ples, djeca imaju priliku istraživati različite načine kretanja, ritma, prostora i energije, što doprinosi razvoju njihove tjelesne svjesnosti i koordinacije. Uz brojne prednosti, kreativni ples također doprinosi razvoju socijalnih vještina djece. Kroz zajedničko plesanje i suradnju s drugom djecom, djeca uče dijeliti prostor, komunicirati putem tijela i poštovati druge. Ovaj oblik plesa može biti i oblik inkluzivnog obrazovanja jer pruža mogućnost svakom djetetu, bez obzira na njegove tjelesne sposobnosti ili kulturnu pozadinu, da sudjeluje i izrazi se na vlastiti način.

Ključne riječi: kreativnost, slobodno izražavanje, izražavanje emocija, tjelesna svjesnost, socijalne vještine

Summary

Creative dance is an important part of early childhood education as it fosters the overall development of a child. Creative dance in early childhood education involves using dance activities as a means to develop motor skills, express emotions, stimulate imagination and creativity, and build a child's self-confidence. Through creative dance, children have the opportunity to explore various ways of movement, rhythm, space, and energy, which contributes to the development of their body awareness and coordination. In addition to numerous benefits, creative dance also contributes to the development of children's social skills. Through group dancing and collaboration with other children, they learn to share space, communicate through their bodies, and respect others. This form of dance can also be a form of inclusive education as it provides every child, regardless of their physical abilities or cultural background, the opportunity to participate and express themselves in their own way.

Keywords: creativity, self-expression, emotional expression, body awareness, social skills.

1.Uvod

Dinamičan i inspirativan pristup kreativnog plesa u ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju značajno doprinosi cjelovitom razvoju djece. Ples, kao umjetnost pokreta, pruža djetetu jedinstvenu mogućnost izražavanja, istraživanja i razvijanja svojih potencijala. Putem kreativnog plesa, djeca otkrivaju svijet oko sebe, izražavaju svoje emocije, razvijaju motoričke vještine, stječu samopouzdanje te uspostavljaju snažnu vezu između tijela i uma.

Ples je prisutan u ljudskoj kulturi već tisućama godina, a o važnosti plesa govori nam i sama činjenica da je bio sastavni dio ljudskog života i njihove kulture još u davnoj prošlosti. Koristio se u religioznim i ceremonijskim obredima, kao oblik društvenog plesa izvođen u salonima i dvorovima, te kao odgovor na različite društvene, političke i kulturološke teme

Ples je više od fizičke aktivnosti, on je umjetnost pokreta. Izvodimo ga pokretima tijela uz pratnju glazbe čime izražavamo naše unutarnje stanje. Moć plesa upravo se krije u njegovom pozitivnom utjecaju na mentalno i fizičko zdravlje te socijalne i emocionalne vještine pojedinca. Omogućuje djetetu da se poveže sa svojim unutarnjim svijetom, da izrazi svoje osjećaje, maštu i ideje putem pokreta. Kreativnim plesom, djeca se potiču na istraživanje vlastite kreativnosti, stvaranje priča, likova i situacija te razvijanje vlastitog izraza. Ova sloboda izražavanja pruža djeci mogućnost da budu autentični, da budu istinski sebe i da razvijaju svoj identitet. U ranim fazama djetetovog života, ples ima posebnu važnost jer pruža temelje za daljnji razvoj i učenje. Baveći se kreativnim plesom, djeca istražuju svoje tijelo, prostor i ritam te razvijaju koordinaciju, ravnotežu i motoričke vještine. Igrajući se, djeca se upoznaju s plesom. Prema Maletiću (1986), ples i igra su nerazdvojni i međusobno se isprepliću, što ukazuje na to da jedno proizlazi iz drugog. Također, kako dijete sudjeluje u igri, ali i u plesu, ono doživljava cjelovit razvoj.

Pored individualnog izraza, kreativni ples također potiče socijalni razvoj djeteta. Djeca uče surađivati s drugima, dijeliti prostor, slušati i reagirati na glazbu i pokrete drugih. Kroz grupne aktivnosti u plesu, djeca razvijaju timski duh, uče poštovanje prema drugima, razumijevanje različitosti i razvijaju socijalne vještine kao što su komunikacija, slušanje i suradnja.

Ples je, dakle, mnogo više od zabave ili rekreacije. U ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju, on predstavlja moćan instrument za razvoj i stjecanje znanja. Upravo zbog svoje sveobuhvatnosti i blagotvornog utjecaja na različite aspekte djetetovog razvoja, kreativni ples zaslužuje posebno mjesto u odgojno-obrazovnom kontekstu.

2. Ples

2.1. Povezanost plesa i pokreta

Ples je umjetnički oblik izražavanja koji se izvodi kroz kretanje tijela u skladu s glazbom. On predstavlja važan dio kulturnog nasljeđa ljudskog društva te ima mnoge pozitivne učinke na fizičko i mentalno zdravlje, kao i na razvoj socijalnih i emocionalnih vještina.

Prema definiciji iz Hrvatske enciklopedije (2021), ples se karakterizira kao umjetnički oblik izražavanja koji koristi harmonične tjelesne pokrete u ritmičkom nizu kako bi ostvario neverbalnu komunikaciju i izražavanje. U sociokulturnom okviru, ples nosi različita simbolička značenja te može predstavljati specifične kulturne vrijednosti.

Prema Brakoviću (2015), ples predstavlja umjetnost koja se sastoji od neprekidnog niza pokreta tijela, koji obuhvaćaju različite dijelove tijela poput ruku, nogu ili glave, te uključuje promjenu položaja na mjestu, sjedećem položaju ili tijekom kretanja. Uobičajeno se ples izvodi uz pratnju zvučnih instrumenata ili pjesama, često uključujući udaranje bubnjeva i pljeskanje ruku. Plesovi mogu biti izvedeni pojedinačno, u paru ili u grupi, a oblik plesa može varirati od izduženih, kružnih do zmijolikih oblika, ovisno o vanjskom izgledu. Shodno tome, Maletić (1986; prema Braković, 2015) iznosi misao da se ples sastoji od neprekidnog kretanja tijela u kojem se izvode nizovi pokreta koji se međusobno preklapaju i koji zahtijevaju prijelaze iz jednog položaja u drugi, jedne brzine u drugu te visine u drugu.

Svako biće ima urođenu želju za ritmičkim pokretom i izražavanjem putem plesa, koji mu omogućuje da se opusti i prevlada prepreke koje ga ograničavaju u svakodnevnoj komunikaciji. Plesna umjetnost ima svoje korijene u narodu i predstavlja praizvor svih umjetnosti koje se izražavaju kroz ljudsku osobnost (Braković, 2015).

Prema navodima autorice Maletić (1983) jedan od prvih teoretičara, koji se zanimao i počeo promišljati o samoj problematici ljudskog pokreta, bio je Rudolf Laban. Maletić (1983) opisuje da je Laban posvetio znatan trud proučavanju ljudskog pokreta, temeljito analizirajući njegovu strukturu, prostorne odnose i izražajne karakteristike. Istovremeno, istraživao je i psihološke, biološke i socijalne aspekte povezane s pokretom. Laban, kao izuzetan teoretičar, umjetnik i učitelj, prvobitno je usmjerio svoje studije na revitalizaciju plesne i koreografske umjetnosti. No, njegovi interesi i doprinosi kasnije su se proširili na mnoge druge domene. Labanove metode se primjenjuju ne samo u plesu, već i u odgoju, obrazovanju scenskih umjetnika različitih vrsta i u rekreaciji. Analiza i promatranje pokreta prema Labanovom sustavu koriste se za optimiziranje radnih pokreta u industriji, dok se principi ove metode mogu primijeniti u

savjetovateljima za odabir zanimanja, kao i u plesnoj i rehabilitacijskoj terapiji kroz pokret, prema Maletiću (1983).

Kada je riječ o pokretu i osjetu pokreta, Maletić (1983) ističe da su osjeti u vezi s kretanjem odraz našeg unutarnjeg doživljaja, koji se oblikuju kroz životna iskustva i unapređuju vježbom. Kroz umjetnički odgoj i obrazovanje, osjeti se razvijaju na jedinstven način koji se razlikuje od njihove praktične primjene, s ciljem postizanja duboke suradnje između osjetila, emocija i intelekta kako bi se postigla estetska vrijednost. Prema autorici Maletić (1983), kako se slušni, vizualni i taktilni osjeti izoštravaju kako bi se poboljšao doživljaj glazbe i likovnih umjetnosti, tako se i razvoj osjeta za pokret u plesu usmjerava na postizanje dubljeg razumijevanja i doživljavanja pokreta kao umjetnosti.

Govoreći o umjetnosti pokreta, Maletić (1983, str. 20) naglašava da u umjetnosti pokreta, učenje ide ruku pod ruku s razvijanjem tijela i oblikovanjem pokreta. No, što je još važnije, cilj je postići "osvještavanje", što znači svjesno prepoznavanje osjećaja koje pokreti unutar nas pobuđuju. To ukazuje na dublju razinu učenja u kojoj se tijelo ne promatra samo kao alat za izvođenje pokreta, već se uzima u obzir i emocionalni i intelektualni aspekt kroz kojeg se stvara umjetnost pokreta.

Kada se govori o utjecaju plesa, Maletić (1983) ističe kako je već odavno zapaženo da ples može djelovati na dva oprečna načina: jedan može potaknuti emocije i uzbuđenje, dok drugi može umiriti. Kao primjer se navode narodni i društveni plesovi koji najbolje pokazuju kako ples može izazvati uzbuđenje i podići emocije, dok s druge strane, plesovi koji uključuju mirne pokrete u jednostavnom i monotonom ritmu, često uz blagu pratnju glazbe, mogu imati umirujući učinak (Maletić, 1983).

O djelovanju plesa, autorica Maletić (1983) iznosi zaključak kako izvođač doživljava pokret jednako intenzivno, bez obzira na to je li ples emotivno naglašen ili misaono koncipiran. Stoga se u ovoj knjizi često spominjani pojmovi "osjećaj" i "izražaj" ne odnose na pretjeranu sentimentalnost ili izlivanje emocija kroz pokret, te izraz "izražajnost" se ne odnosi na patetiku, romantiku ili ekspresionističke manire, već na pokret koji proizlazi iz unutarnjih osjeta izvođača i odraz je njihove svijesti o tijelu u pokretu i značenju pokreta (Maletić, 1983).

2.2. Podjela plesa

Ples se dijeli u 3 kategorije, na narodni, društveni i umjetnički ples.

Narodni plesovi, kao najdrevnija izražajna forma narodne umjetnosti, nastali su unutar specifičnog naroda i odražavaju sve njegove karakteristike koje ga čine jedinstvenim u odnosu na ostale narode, kao što su odjeća, tradicija, običaji i vjera. Kroz folklor, ove osobine se pokušavaju očuvati i prenositi na nove generacije putem narodnih plesova. Autorica Bijelić (2006) ističe podjelu plesa temeljenu na glazbenoj pratnji, obliku plesanja i spolu. Prema navedenoj podjeli, ples može biti s glazbenom pratnjom, bez glazbene pratnje, s glazbenom pratnjom uz vokalnu pratnju ili bez glazbene pratnje s vokalnom pratnjom. Zatim, prema obliku plesanja, postoji solo ples, lese, ples u parovima, trojkama, četvorkama i slično. I na kraju, prema spolu, može biti samo muški ples, samo ženski ili mješoviti (Bijelić, 2006).

Slika 1. Narodni ples

Društveni plesovi, kako navodi autorica Bijelić (2006), nastali su kada su se pojavile prve zajednice ljudi i od tada su bili integralni dio njihovog života. Njihova važnost je ostala nepromijenjena sve do danas. Postoje različite vrste društvenih plesova, uključujući standardne plesove poput *branla*, *pavane*, *menuetai* *gavota*. Također, tu su sjevernoamerički plesovi kao što su *jazzi blues*, latinoamerički plesovi poput *bolera*, *merenguea*, *rueadei* drugi te suvremeni ili moderni društveni plesovi kao što su *step*, *show dance*, *jazz dance*, *hip-hop*, *break dance* i *plesovi u paru* (Bijelić, 2006). Ereš (2021) navodi kako u prethodnoj podjeli nisu spomenuta dva plesa, *bachata* i *kizomba*, koji su postali neizostavni dio mnogih plesnih događanja. *Bachata* se svrstava među latinoameričke plesove, dok *kizomba* spada u moderne

društvene plesove. Oba plesa, *bachata* i *kizomba*, su nastala prošlog stoljeća i danas se plešu diljem svijeta u brojnim plesnim školama.

Slika 2. Društveni ples

Kada je riječ o umjetničkom plesu, on se podijelio na klasični i suvremeni balet. Njegovi korijeni sežu u Italiju tijekom renesanse i baroka. Grčka je imala značajnu ulogu u napredovanju baleta zbog svoje napredne plesne umjetnosti koja je bila ispred svog vremena. Isadora Duncan (1877.-1927.) je postavila temelje suvremenog baleta, donoseći novi zakon slobodne plastičnosti i oslobađajući pokret od strogih oblika (Bijelić, 2006).

Slika 3. Umjetnički ples

Još jedan od oblika plesova je i sportski ples. Kako ističe Bijelić (2006), balet je kombinacija sporta i umjetnosti, obuhvaćajući kompleksne plesne strukture i estetski dojam uz definirana pravila izvođenja. Unutar sportskog plesa, održavaju se natjecanja u različitim kategorijama. To

uključuje natjecanja u standardnim plesovima poput engleskog valcera, tanga, brzog valcera, bečkog valcera i slowfoxa. Također, tu su natjecanja u latinskoameričkim plesovima poput sambe, cha-cha-chá, jivea, rumba i paso doblea. Također postoje natjecanja koja spajaju latino i standardne plesove zajedno. Osim toga, natjecanja obuhvaćaju i ples u formacijama, gdje grupe plesača izvode koreografije kao timovi (Bijelić, 2006).

Slika 4. Sportski ples

3. Povijest plesa

Povijest plesa seže duboko u prošlost ljudske civilizacije, a sam ples je oduvijek bio sastavni dio ljudskog života i kulture. Od primitivnih plesova koji su se izvodili u religijskim i obrednim ceremonijama, preko društvenih plesova koji su se plesali u dvorovima i salonima, pa sve do modernog plesa koji se bavi suvremenim društvenim, kulturološkim i političkim temama, ples je zapravo uvijek bio odraz društvenih i kulturnih promjena. U povijeti plesa ističu se nadasve brojni velikani koji su svojom kreativnošću i inovativnošću utjecali na razvoj plesa kao umjetnosti.

Prema navodima iz *Hrvatske enciklopedije* (2021), ples se karakterizira kao umjetnost pokreta tijela, ali isto tako i kao nevreblani oblik izražavanja. Najstarija svjedočanstva o plesu datiraju iz paleolitičkih špiljskih crteža, a najraniji oblici plesa bili su često magijskoga značaja, te su se izvodili u plesnim ritualima s namjerom da se od bogova zatraže kiša, bogatiji urod, povećanje plemena i drugo. U sačuvanim plemenskim kulturama, plesovi su bili kao uobličene, ritmizirane sekvence koje su se izvodile na odabranome mjestu s nakanom da ostave dojam na gledatelja.

Slika 5. Dio freske iz grobnice Nebamun, na kojoj su plesači na sprovodu

U mnogim drevnim kulturama, ples je igrao važnu ulogu u obredima i svečanostima, dok su se slike i urezani crteži u hramovima i grobnicama starog Egipta često bavili temama plesa (*Hrvatska enciklopedija*, 2021). Između ostalog, Maletić (2002) ističe razvijenost egipatske kulture i umjetnosti već u neolitu zahvaljujući brojnim arheološkim nalazištima prikaza plesa koje su etničke skupine ostavljale iza sebe tijekom seobe prema rijeci Nil. Neki od takvih arheoloških nalazišta prikaza plesa bila je stijena iz Zapadne pustinje koja je imala uklesan prizor muškaraca, u parovima ili trojkama, koji su kružili oko maskiranog lika, čijim se prikazom zapravo predstavljala magija lova. Pronađeni su prikazi plesa iz Istočne pustinje na kojem se nalazi muškarac sa savijenim predmetom u ruci koji simbolizira glazbalo, a dvije žene kraj muškarca kreću se držeći se za ruke (Maletić, 2002).

Nadalje, kako navodi *Hrvatska enciklopedija*(2021), u antičkoj Grčkoj, ples nije imao samo simboličku i vjersku funkciju, već je bio i tijesnoj vezi s općim shvaćanjem čovjeka i života. Maletić (2002) u svom djelu navodi i samu tu straogrčku književnost koja obiluje plešućim bogovima, božicama, muzama, satirama ali i običnim smrtnicima i životinjama koji su dočarani u stihovima ili prozi. Upravo, prethodno navedeno, otkriva snagu plesa koji je objedinio maštu, jednako kao i stvaran život, svakog helenskog čovjeka (Maletić, 2002). Iz *Hrvatske enciklopedije* izvedena je činjenica o značenju plesa koja govori da su Grci među svojim muzama imali predstavnicu, ujedno i zaštitnicu plesa, Terpsihoru.

Ples se spominje i u nekim biblijskim tekstovima, primjerice Davidov ples pred zavjetnim kovčegom. Nadalje, stare indijske knjige u kazalištu bilježe mnoštvo pojedinosti o plesnim kretnjama i njihovim kombinacijama, a u Japanu gotovo svako selo ili hram stoljećima čuva svoj posebni ples, plesnu dramu ili poneku pantomimu. U raznim narodima, dolazi do stapanja stila plesa s drugim umjetnostima, primjerice stapanje pjesme i plesa u starogrčki ditiramb u Grčkoj, čije stapanje ovisi o drugim kulturnim značajkama nekog naroda(*Hrvatska enciklopedija*, 2021).

U Rimu se razvio profesionalni ples kao način priopćavanja poruka putem pantomime, te su ples Rimljani najčešće koristili u odgoju djece iz povlaštenih slojeva. Tijekom srednjeg vijeka, Katolička crkva je tolerirala plesove, uključujući i one u obredima, no nakon zabrane poganskih običaja u 7. stoljeću, ples je nestao iz crkvenih obreda. Krajem 14. stoljeća, Crkva je zabranila i svjetovne plesove, smatrajući ih nemoralnima i povezanim s erotičkim i poganim elementima. Unatoč crkvenim zabranama, ples se održao među narodom kroz cijeli srednji vijek, obično kao dio proslava poput blagdana, žetve i svadbi. U 14. stoljeću stvoreni su temelji društvenih plesova, osobito na talijanskim i francuskim dvorovima. Ples je postao popularan u obliku

kruženja i plesanja u paru, *danse royale*, dok su u 15. stoljeću sačuvani su zapisi niskih plesova, *basse danse*, francusko-burgundskog podrijetla. Tijekom renesanse, uz dvorske plesove promenadna značaja, počeli su se plesati i življi visoki plesovi s poskocima poput *cascarde*, *tourdiona*, *espringale* i mnogih drugih (*Hrvatska enciklopedija*, 2021).

Tijekom 16. stoljeća, parovi su se počeli udruživati u plesu, što je dovelo do ritmičnijih plesova u kojima se brzi plesovi izmjenjuju s polaganijim, poput kombinacija pavana i *gagliarde*, ili *passamezza* i *saltarello*. Do sredine 17. stoljeća, najpopularniji ples u parovima bio je pavana, koju je slijedila brža *gagliarda*. Francuski su plesovi bili uzor drugim zemljama, a uz mnoge plesove u parovima, plesala su se i kola, osobito francuski *branle*. Nakon 1650. godine, francuski društveni ples više se nije izvodio u kolu, već se plesalo u otvorenim parovima u koloni. Mennet je postao novi vodeći ples, a u Francuskoj ga je ukinula Francuska revolucija. Velike svečane zabave i plesovi s maskama stekli su popularnost. U Parizu je 1662. godine osnovana Académie royale de la danse, koja je služila kao izvor mnogim plesnim teoretičarima koji su proučavali plesnu tehniku, korake i koreografiju. Ples je dobio priznanje kao umjetnost na scenu kroz dvorski balet i plesne točke u francuskoj operi. U Engleskoj se u 17. stoljeću razvio *country dance*, koji se u Francuskoj pretvorio u *contredanse*. Tijekom 19. stoljeća, osim valcera, popularni su bili vedri parovni plesovi poput *polke*, *mazurke*, *galopa* i *quadrille* (četvorke) koji su bili pristupačni širim slojevima građanstva. U 20. stoljeću, novi društveni plesovi su proizašli iz Sjeverne i Južne Amerike, a među njima je tango bio jedan od prvih koji je stigao u Europu. U 20. stoljeću, razvoj plesa je bio usko povezan s pojavom i napretkom jazza (*Hrvatska enciklopedija*, 2021).

Nakon završetka Prvog svjetskog rata, u Europu, kako je istaknuto u *Hrvatskoj enciklopediji* (2021), pristizu i crnački plesovi poput *cakewalka*, *twostepa*, *onestepa* i mnogi drugi koji oko 1950. dobivaju različita druga imena.

U prijelazu iz 19. u 20. stoljeće, nastao je moderni ples kao alternativa klasičnom baletu, pružajući mogućnost izvođačima za slobodnije kretanje i izražavanje vlastite osobnosti. Moderni ples je evoluirao kao izričaj bunta i umjetnosti, ističući se kao oblik izražavanja koji se oslanja na individualnost i slobodu izvođača. Moderan ples fokusira se na sadašnjost iz sociološkog, kulturološkog i političkog aspekta te ističe ljudske emocije. Među predvodnicima ovog stila su *Isadora Duncan*, *Loie Fuller*, *Ruth Saint Denis*, *Rudolf von Laban* i *Mary Wigman*. U Hrvatskoj su u razdoblju između dva svjetska rata važna imena bila *Alma Jelenska*, *Fritzi Vall*, *Mirjana Janeček-Stropnik*, *Mercedes Goritz-Pavelić* koja je 1932. osnovala Zagrebačku

komornu plesnu grupu, i *Mia Čorak-Slavenska*, a *Ana Maletić* se posebno isticala(*Hrvatska enciklopedija*, 2021).

4. Pojam kreativnosti

„Kreativnost je sposobnost stvaranja produkata koji su originalni, ali i primjereni – nečega što se drugi nisu domislili, ali jest na neki način korisno“, definicija je kreativnosti koju iznosi Berk (2015, str. 349) u svom djelu *Dječja razvojna psihologija*. Kreativnost se opisuje kao put do novog, originalnog proizvoda, neodređen postojećim pravilima, a određen slobodom djelovanja, povezivanjem nepovezanog i marljivošću pojedinca koji djeluje (Berk, 2015). Društveni napredak, kako navodi autorica Berk (2015), uvelike ovisi o samoj kreativnosti, kao što o njenoj vrijednosti ovisi i svakodnevni ljudski život. Nastanak novih izuma, društvenih programa i otkrivanje novih znanstvenih činjenica ne bi bilo moguće bez kreativnosti te se upravo iz navedenog očituje važnost same kreativnosti i njezinog poticanja od samoga djetinjstva (Berk, 2015). Shodno tome, Petrović-Sočo (2000) kreativnosti karakterizira kao jedan od glavnih čimbenika za kvalitetan suvremeni život.

Koncept stvaranja nečeg novog započinje samim razmišljanjem pojedinca o produktu koji želi stvoriti. Stvaranje se odvija u dvije faze:

1. faza – promišljanje o ideji i otkriće ideje, plana ili odgovora te uključuje maštu i istraživanje
2. faza – izrada, isprobavanje i utvrđivanje je li zamišljena ideja, plan ili dogovor ostvariv te uključuje upotrebu vještina, testiranje i procjenu (Petrović-Sočo, 2000).

Guignard i Lubart (2006; prema Berk, 2000) kreativnost opisuju kao kombinaciju divergentnog i konvergentnog mišljenja. Razlika u ovim dvama mišljenjima je da konvergentno mišljenje rezultira jednim odgovorom ili jednim rješenjem, dok divergentno rezultira mnogim rješenjima na određeni problem (Petrović-Sočo, 2000). Prema tome, autorica (2000, str.4) iznosi primjer da ako od djeteta očekujemo da prebroji ribe u akvariju, za to postoji samo jedan odgovor i takvo pitanje vodi dijete u konvergentno mišljenje, dok s druge strane, ako od djeteta očekujemo da nam kaže što sve zna o akvariju, ono obično prolazi kroz mnogo varijantni i takva pitanja potiču divergentno mišljenje.

4.1. Prepoznavanje i razvoj kreativnosti kod djece

U radu s djecom, prilikom prepoznavanja kreativnosti, potrebno je uzeti u obzir četiri ključne spoznaje:

1. Svako je dijete kreativno u nekom stupnju.
2. Neko dijete je kreativnije od drugog.

3. Neko dijete je kreativnije u jednom području od drugog.
4. Odgajatelj može uništiti kreativnost djeteta ne uvažavajući kreativan čin ili dijete koje ga izražava (Petrović-Sočo, 2000).

Kako bi se proces prepoznavanja kreativnosti kod djece bilo što kvalitetniji, važno je osigurati neke od sljedećih uvjeta:

1. Omogućiti djetetu dovoljno slobodnog vremena.
2. Promatrati djecu prilikom korištenja različitih materijala, tko duboko, a tko površno istražuje materijale.
3. Promatrati koje dijete koristi materijale na neuobičajen način.
4. Postavljati pitanja koja potiču slobodu izražavanja mišljenja, stavova i ideja.
5. Poticati djecu da dijele iskustva, da kreiraju priču ili nacrtu određeno iskustvo.
6. Ohrabrivati djecu da razvijaju kreativne potencijale (Petrović-Sočo, 2000).

Torrance (1977; prema Petrović-Sočo, 2000), u *Listi indikacija u ponašanju*, navodi dosta detaljnije uvjete koji ukazuju na kreativnost djeteta. U takve uvjete spadaju i kreativni pokreti te ples. Kod ovog uvjeta, kreativnost kod djeteta se prepoznaje u tome da ono jednostavno uživa i voli kreativan pokret i ples, koristi ih i prilikom interpretacije nekakve priče ili pjesme te također posjeduje mogućnost da nekakvu ideju razradi kroz kreativan ples (Petrović-Sočo, 2000).

Odgajatelj ima ključnu ulogu u poticanju razvoja dječje kreativnosti, kao što ističu Đuranović, Klasnić i Matešić (2020). Najuspješniji način za poticanje same kreativnosti je kroz dječju igru. Prema Lesteru i Maudsleyu (2007; citirano prema Klarin, 2017, str. 6), igra se opisuje kao dobrovoljan, osobno usmjeren i intrizično motiviran proces, koji se temelji na vlastitim instinktima, idejama i interesima na individualan način. Prethodno navedeno upravo dokazuje utjecaj igre na razvoj kreativnosti djeteta. Đuranović i suradnici (2020) ističu da se kreativnost potiče kroz sva područja djetetova učenja, primjerice kroz matematiku. Dijete kroz igru usvaja osnovne matematičke pojmove, dolazi do razvoja matematičkih vještina i razvoja sposobnosti pronalaska rješenja za određeni matematički problem. Uz matematiku, na razvoj kreativnosti utječe i čitanje. Priče, pripovijetke, basne, bajke i slično odlična su podloga za razvoj kreativnosti, potičući djecu da sami osmisle nastavak priče, kraj, promjene neke djelove priče

ili kraj, uvedu likove nove i drugo. Čitanjem priča djeci obogaćuje se njihov rječnik i mašta(Đuranović i sur., 2020).

Za razvoj kreativnosti jako je bitno okruženje u kojem se djeca nalaze. Poticajno okruženje djeci moraju omogućiti odgajatelji, mora biti ispunjeno sa što više materijala, odgajatelji moraju pripremiti aktivnosti namijenjene za istraživanje i kreativno izražavanje (Smith, 1996; prema Đuranović i sur., 2020). Ključ uspjeha u razvoju kreativnosti djece je povjerenje odgajatelja u isto te pružanje mogućnosti djeci da izražavaju svoje misli, iznose ideje, postavljaju pitanja, rješavaju probleme i poticanje da sagledaju različite situacije iz različitih perspektiva (Đuranović i sur., 2020).

5. Kreativni ples

Kada bi osjećaj slobode morali izraziti kroz ples, to bi izrazili upravo kroz kreativni ples. Ova vrsta plesa predstavlja ples koji nije unutar okvira strogih pravila i različitih uputa za reinterpretiranje određenih pokreta, već nudi mogućnost istraživanja različitih vrsta pokreta, razvoj ekspresivnosti, odnosno odličje je potpune slobode (Došen, 2022). Kod izvođenja kreativnog plesa može postojati nekoliko načina. Došen (2022) navodi kako iz različitih poticaja, kada je u pitanju ova vrsta plesa, može se izroditi pokret. Shodno tome, autorica Došen (2022) ističe nekoliko načina za izvođenje kreativnog plesa, primjerice određena tema može se prikazati kroz kreativni ples, postaviti jednu karakteristiku kretanja kao bazu i istraživati sve njene mogućnosti ili pustiti da nas neka određena emocija nosi i otkrije se kroz sam ples.

Sušanj (2014) kreativni ples opisuje kao umjetnost koja se fokusira na djetetov cjelokupni razvoj i uz pomoć nje dijete se može izraziti na različite načine. Kreativni ples, kao što je prethodno navedeno, utječe na cjeloviti razvoj, dijete kroz pokret uči prvenstveno o svome tijelu, što ono sve može, što ne može, upoznaje se s njime. Uči o onom što ga okružuje odnosno o prostoru u kojem se nalazi i kroz kojeg susreće druge ljude i uz pomoć plesa bolje ih upoznaje (Sušanj, 2014). Dijete kroz ples, kako navodi Sušanj (2014), sazrijeva u kognitivnom, socijalnom i emocionalnom pogledu stupajući u interakcije s drugom djecom kroz aktivnost plesa te doprinosi razvoju svoje mašte i kreativnosti.

Dimondstein (1971; prema Sušanj, 2014) opisuje kreativni ples kao interpretaciju ideja i osjećaja djeteta iznešenih putem pokreta do kojih je došlo gibanjem djetetova tijela. Odličje je originalnosti i individualnosti jer pojedinac ima priliku stvoriti nešto novo, osmisliti novi pokret te mu dopušta da bude spontan (Sušanj, 2014).

5. 1. Važnost i uloga kreativnog plesa

Kreativni ples pruža djeci neovisno o dobi, spolu ili razini razvoja mogućnost da dožive kreativna iskustva bez natjecanja, izraze svoje osjećaje i ideje te postignu uspjeh. Uz navedeno, ples utječe na cjeloviti razvoj djeteta. Da bi se potaknuo cjeloviti razvoj djeteta odnosno razvoj različitih aspekata djetetova razvoja, potrebno je djetetu ponuditi različita višesenzorna iskustva kroz pokret. Kreativni ples ima dvostruki cilj, poticati razvoj kognitivnih, emocionalnih i kinestetičkih sposobnosti djece u predškolskoj i školskoj dobi, te istovremeno služiti kao sredstvo izražavanja i komunikacije putem ljudskog tijela. Jedna od važnosti kreativnog plesa je razvoj mašte i kreativnosti djeteta. Kroz samu umjetnost plesa i pokreta, djeci se otvaraju mogućnosti improvizacije i pronalaženja inovativnih rješenja što je dokaz razvoja njihove

kreativnosti i mašte. Ples i interakcija nerazdvojni su elementi jer dijete u interakciji s drugom djecom kroz pokret razvija sebe u kognitivnom, socijalnom i emocionalnom smislu. (Sušan, 2015)

Kao što autorica Maletić (1983.) ističe, cilj plesa je da djeca razviju sposobnost promatranja svijeta iz perspektive pokreta. Kroz stjecanje znanja i dojmove o ljudima i situacijama, djeca mogu oblikovati i komunicirati putem vještine pokreta. Nadalje, Sušan (2014) navodi da su ritam, vrijeme, dinamika, tempo, smjer, razina i slično elementi o kojima djeca razvijaju svijest unutar kreativnog plesa. Važnost kreativnog plesa očituje se i u samom utjecaju plesa na socijalizaciju djeteta. Sudjelovanje djece kako u individualnom, tako i u partnerskom i grupnom radu, bitno je za poticanje socijalizacije i suradnje. Uloga djeteta je da usmjeri pažnju na drugu djecu prihvaćajući ih kao partnere i u igri i u rješavanju zadataka. Ono što je dijete naučilo u individualnom radu, sada primjenjuje na druge odnosno na cijelo društvo čime gradi temelje za buduća ponašanja. (Sušan, 2014)

Body,Chalk i Law (prema Sušan, 2014) ističu da kreativni pokreti i ples imaju potencijal da se koriste u radu s djecom kako bi se potaknulo sveobuhvatno učenje i razvoj. Kroz kreativni ples i pokret, mogu se ostvariti brojne prednosti koje mogu utjecati na različite aspekte djetetove osobnosti, a to su:

- *razvoj* - utjecaji u ranom razdoblju imaju izuzetno važnu ulogu u razvoju unutarnje kreativnosti, dok kreativni pokreti imaju snažan utjecaj na razvoj motoričkih sposobnosti, posebno u dobi od druge do sedme godine. Tijekom tih godina, djeca mogu razvijati različite lokomotorne vještine kao što su puzanje, hodanje, skakanje i poskakivanje, te nelokomotorne vježbe poput istezanja, savijanja i uvijanja.
- *socijalni razvoj* - kreativni ples nudi mnogo prilika za poticanje razvoja djece u ključnim vještinama koje su važne za uspješno sudjelovanje u životu. To uključuje razumijevanje vlastitih karakteristika, razumijevanje, primjećivanje i prihvaćanje drugih, izražavanje osjećaja, misli i želja, poticanje kreativnosti te suradnju s drugima.
- *senzorna svijest* - senzorna svijest i rad osjetila omogućuju djetetu bolje razumijevanje sebe i svijeta oko sebe, te tijekom pokreta, sva osjetila djeteta su aktivirana. Vizualno osjetilo reagira na slike koje dijete vidi i stvara. Sluh se potiče kroz reakciju na zvukove i glazbu. Taktilna iskustva uključuju hodanje bosim nogama, valjanje po podu, pucketanje prstima i slično.

- *posebne potrebe* - kreativni ples pruža izvanredne mogućnosti za djecu s posebnim potrebama, omogućujući im sudjelovanje na razini koja odgovara njihovim sposobnostima. Djeca s fizičkim invaliditetom mogu istraživati dijelove svog tijela ili se mogu koristiti prilagođenim rekvizitima na određenim dijelovima tijela. Na taj način, djeca s posebnim potrebama osjećaju se ravnopravno i jednako prihvaćeno u grupi.
- *zdravlje* - omogućavanje raznih lokomotornih aktivnosti u njihovom radu doprinosi poboljšanju djetetovog zdravlja i tjelesnih sposobnosti.
- *jezik* – uključenost u kreativni ples dovodi do poboljšanja pamćenja djeteta i njegovih sposobnosti komuniciranja.
- *tjelesna osviještenost* - svijest o osjećajima i prostornoj orijentaciji djeteta ovisi o njegovoj tjelesnoj svjesnosti, a aktivnosti kreativnog plesa i pokreta se koriste kako bi se naglasila svjesnost tijela, razvile vještine ritma, snage, fleksibilnosti, koordinacije i izdržljivosti.
- *koncentracija* – redovita primjena kreativnog plesa utječe na poboljšanje koncentracije i usredotočenosti.
- *ponašanje* - kreativni ples omogućuje djeci da se kroz kretanje oslobode napetosti koje bi inače izražavali na neprikladne načine i razvijaju sposobnost procjene kada je potrebno izvoditi slobodnije ili pažljivije pokrete.
- *poštivanje* - djeca koja sudjeluju u kreativnom plesu imaju priliku razvijati svijest o poštovanju prostora i drugih osoba tijekom aktivnosti u kojima uče o svojem osobnom i zajedničkom prostoru. Osim toga, kroz sudjelovanje u kreativnom plesu djeca stječu razumijevanje i poštovanje različitosti među ljudima, uključujući različite oblike i veličine tijela te raznolikost među svojim vršnjacima.
- *samopoštovanje* – povećanje samopouzdanja djeteta najveća je dobrobit kreativnog plesa i očituje se kroz učenje i razvijanje vještina, gdje djeca postaju svjesna svojih postignuća i osjećaju snagu koju dobivaju kroz stjecanje novih sposobnosti.

Autorica Sušan (2014) ističe da kreativni ples utječe na sve aspekte inteligencije. Interpersonalna inteligencija se razvija kroz grupni ples i suradnju s drugima, intrapersonalna inteligencija se jača kroz upotrebu kinestetičkog osjeta, istraživanje osobnih preferencija pokreta i refleksiju nakon plesa. Zatim navodi tjelesno-kinestetičku inteligenciju koja se razvija

kroz kreativno rješavanje problema putem pokreta. Nadalje, muzička inteligencija se potiče kroz ritmičke elemente i istraživanje veze između ritma i pokreta i prostorna inteligencija se razvija kroz aktivnosti koje se fokusiraju na prostor. I na samom kraju, logičko-matematička inteligencija se potiče kroz zadatke koji uključuju apstrakciju i konkretne elemente, a prirodna inteligencija se razvija kroz povezivanje plesa s prirodnim temama i okolišem. Na temelju prethodno navedenog, može se zaključiti da kreativni ples donosi mnoge pozitivne učinke u djetetov život. On zadovoljava potrebu djeteta za izražavanjem osjećaja i oslobađanjem kreativnog duha, pružajući mu prilike za učenje i otvarajući vrata mnogim mogućnostima.

5. 2. Primjena kreativnog plesa i uloga odgajatelja

Budući da postoji mnogo prednosti koje proizlaze iz kreativnog plesa, njegova inkluzija u rad s djecom trebala bi biti obvezna. Uključivanjem kreativnog plesa u rad s djecom u vrtićima, kako ističe autorica Sušan (2014), omogućuje se sudjelovanje djece s raznolikim kapacitetima, zahtjevima i karakteristikama, stoga je važno da ciljevi budu prilagođeni, jednostavni i lako razumljivi za sve sudionike kako bi se osigurao njihov uspjeh. Značajnu ulogu u primjeni kreativnog plesa u radu s djecom ima odgajatelj. Jako je bitan način na koji odgajatelj predstavlja sam ples jer ono izravno utječe na doživljaj koji će ples izazvati kod djeteta. Uloga odgajatelja je da njeguje strast prema plesu i pažljivo istraži mogućnosti materijala kako bi pravilno demonstrirao sam ples. Prije svega, važno je imati razumijevanje potreba grupe, kao i znati kako motivirati djecu i potaknuti njihov interes. Iako kreativni ples podrazumijeva improvizaciju, ključno je da proces planiranja lekcije bude pažljivo osmišljen i dobro organiziran kako bi se prilagodio dobi djeteta te njihovim mogućnostima, izazovima i razini iskustva (Sušan, 2014). Nadalje, autorica Tomić (2019) ističe da za izvođenje kreativnog plesa nije potrebno puno rekvizita, već se može koristiti većina materijala koji su dostupni u obrazovnoj ustanovi. Isto tako, kreativni ples se može planirati i organizirati na način koji omogućuje sudjelovanje djece s posebnim potrebama čime takva djecomogu pristupiti pokretu na vlastiti način, ovisno o njihovim sposobnostima. Pavković (2019) navodi da pri organizaciji kreativnog plesa u pedagoškom kontekstu grupi, odgajatelji bi trebali razmotriti jedinstvenost svih dobnih skupina. Navedeno uključuje to da djeci predškolske dobi treba pružiti poticaj za vježbanje vještina i ponavljanje aktivnosti. Isto tako Pavković (2019) navodi važnost pružanja raznolikosti u obliku vježbi kako bi se izbjegla dosada zbog ponavljanja. Aktivnost pokreta jednako je važna kao i umjetnost i ostali predmeti, jer kroz kretanje mala djeca razvijaju vještine, stječu znanja i oblikuju stavove koji im pomažu da otkriju i razumiju svoje tijelo, kao i njihove fizičke sposobnosti i ograničenja. Da bi sve od navedenog bilo moguće i kako bi se

razumjelo djetetovu emocionalnu sferu i pogled na svijet, autorice Marić i Nurkić (2014) ističu da je odgajateljima važno promatrati djecu u njihovim svakodnevnim aktivnostima, što je jedna od ključnih uloga u odgoju. Kroz takav pristup praćenju djetetovih aktivnosti, odgajatelj dobiva uvid u djetetovo znanje o svijetu koji ih okružuje i na koji način ga percipiraju. Ovakva saznanja imaju veliku vrijednost kao korisno sredstvo za upoznavanje djeteta i procesa koji se odvijaju u njihovoj svijesti, a koji su inače teško uočljivi. Da bi odgojno-obrazovno djelovanje odgajatelja bilo kvalitetno, Marić i Nurkić (2014) navode da polazište mora biti poznavanje stupnja razvoja djeteta. Proces učenja i istraživanja djeteta, koji odgajatelj prati bez obzira na područje u kojem se odvija, predstavlja jedinstveno djelovanje djeteta u aktivnostima u poticajnom okruženju gdje stječe nova znanja.

Uvučena u raznoliki raspon nijansi oblika, boja, mirisa i okusa, kao i senzornih i drugih informacija djeca doživljavaju svoju okolinu. Zbog toga, svakodnevno iskustvo djece obiluje sadržajem, cjelovitošću i bogatstvom koje nadmašuje ono što odrasli doživljavaju, stoga se može se reći da djeca zapravo žive u drugačijem svijetu od odraslih (Slunjski, 2008).

6. Primjeri kreativnog plesa iz prakse

Za provedbu kreativnog plesa u vrtiću i osiguravanje poticajnog okruženja, važno je zadovoljiti sljedeće elemente:

- dobro organizirani prostor prilagođen plesnoj aktivnosti
- određivanje pojedinačnih i zajedničkih područja
- primjerena odjeća
- minimalno ometanje i razgovor kako bi se održala koncentracija
- svjesnost o rasporedu djece u samom prostoru
- uspostavljanje smjernica za grupiranje djece
- korištenje glazbe, instrumenata ili tišine (Sušan, 2014).

Uz zadovoljavanje navedenih elemenata, kako navodi Sušan (2014), potrebno je postaviti temeljni obrazac za kreiranje i planiranje lekcije kreativnog plesa koji uključuje sljedeće korake:

1. odabir naslova teme
2. uvod u temu
3. fizičko zagrijavanje ili uvod u tjelesnu aktivnost
4. razvoj teme
5. kulminacija ili vrhunac
6. završna relaksacija.

Razrada jedne od mogućnosti izražavanja kroz kreativni ples u vrtiću autorice Sušan (2014), preuzetog iz *Radionice za učitelje i odgajatelje "Kreativni ples u nastavi" u organizaciji Pučkog otvorenog učilišta Korak po korak*, odvijala bi se na sljedeći način:

1. naslov teme: Imena
2. uvod u temu: U krugu se postavljaju sudionici. Kroz predstavljanje, svaki sudionik izgovara svoje ime i usmjerava pogled u desno, nakon čega slijedi sljedeći sudionik u

krugu. Ovaj proces ponavlja se sve do kraja kruga. Nakon toga, sudionici ponavljaju isti postupak, ali sada usmjeravaju pogled na lijevu stranu. Zatim slijedi postupak sporog izgovaranja imena uz istežanje cijelog tijela, a potom brzog izgovaranja imena uz brze pokrete cijelim tijelom.

3. Uvod u tjelesnu/plesnu aktivnost:

- sudionici se kreću i plešu u ritmu bubnja, pazeći da se ne dodiruju
- sudionici plešu i kretaju se, usmjeravajući pogled prema osobi koja se nalazi na suprotnoj strani
- sudionici plešu i kreću se uz pratnju bubnja, pri čemu u prolasku mahanjem ruke pozdravljaju jedni druge
 - sudionici plešu i kretaju se uz pratnju bubnja, pri čemu u prolasku koriste različite dijelove tijela za pozdravljanje jedni druge

4. Razvoj teme:

- sudionici se grupiraju u timove od četiri osobe
 - timovi se postavljaju u formaciju linije
 - prilikom formiranja linije, svi sudionici izvode svoje korake sinkronizirano. izgovarajući svoje ime, pomičući gornji dio tijela i nastavljajući s pokretom noge te sudionici međusobno povezuju svojim pokretima
 - iduća zadaća je, da uz već postojeću improviziranu "koreografiju" (sastavljenu od individualnih "koreografija" članova tima, objedinjenih u jednu udruženu "koreografiju 1"), osmisle novi segment koji svi sudionici zajedno stvaraju ("koreografija 2")

5. Kulminacija ili vrhunac: Svaka grupa izvodi svoj dio, kombinirajući povezanu koreografiju 1 i koreografiju 2 te segrupe uzastopno nadovezuju jedna na drugu.

6. Završna relaksacija: Tijekom razdoblja od 3-5 minuta, sudionici leže na leđima s zatvorenim očima, pažljivo slušaju voditeljicu i pokušavaju vizualizirati ono što im govori. Trude se sjećati osobe iz skupine su se prvi put dodirnul i kakve boje je odjeća te osobe i slično.

7. Zaključak

Kreativni ples ima izuzetnu važnost u vrtićkoj dobi, pridonoseći djetetovom razvoju na mnoge načine i potičući njihovu kreativnost, izražavanje i emocionalni napredak. Kroz kreativni ples, djeca imaju mogućnost istražiti svoje tijelo, prostor i ritam te razvijati motoričke vještine, koordinaciju i ravnotežu. Isto tako, kroz kreativni ples, djeca se potiču na samoizražavanje i izgradnju samopouzdanja. Imaju slobodu izražavati svoje osjećaje, ideje i maštarije putem pokreta i plesnih izvedbi. Osim toga, sudjelovanje u grupnim aktivnostima kroz kreativni ples razvija socijalne vještine, potiče timski rad, dijeljenje, suradnju i poštovanje prema drugima.

Kroz kreativni ples, djeca također razvijaju sposobnost koncentracije, slušanja glazbe i ritma te stjecanja osnovnog razumijevanja umjetnosti. Kroz improvizaciju i interpretaciju glazbe, djeca razvijaju svoju kreativnost, imaginaciju i sposobnost donošenja kreativnih odluka.

Važno je da odgajatelji i učitelji prepoznaju važnost i potencijal kreativnog plesa te ga integriraju u program rane i predškolske edukacije. Osiguravanje podržavajuće okoline, strukturirane lekcije, raznolikosti glazbe i materijala te poticanje dječje slobode izražavanja pomoći će cjelovitom razvoju djeteta.

Kreativni ples u ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju pruža djeci mogućnost istraživanja vlastitog tijela, izražavanja emocija te razvoja vlastite individualnosti. To je proces koji potiče dječji razvoj na više razina - fizičkoj, emocionalnoj, socijalnoj i kognitivnoj. Stoga, integracija kreativnog plesa u ranu i predškolsku edukaciju donosi brojne blagodati za rast i razvoj djece, potičući holistički pristup njihovom razvoju i potencijalu.

8. Literatura

1. Berk, E. L. (2015). *Dječja razvojna psihologija*. Zagreb: Naklada slap.
2. Bijelić, S. V. (2006). *Plesovi*. Banja Luka: Fakultet fizičkog vaspitanja i sporta
3. Bingula, K. (2017). *Plesne strukture* (Doctoral dissertation, University of Pula. Faculty of Educational Sciences.)
4. Braković, G. (2015). *Korelacija glazbe, pokreta i plesa* (Doctoral dissertation, University of Pula. Faculty of Educational Sciences.)
5. Došen, L. (2022). *Pedagoški potencijal kreativnog plesa u kontekstu ranoga i predškolskoga odgoja i obrazovanja* (Doctoral dissertation, University of Zagreb. Faculty of Humanities and Social Sciences. Department of Pedagogy).
6. Đuranović, M., Klasnić, I., & Matešić, I. (2020). *Poticanje dječje kreativnosti u predškolskim ustanovama*. *Journal for Pedagogical & Educational Matters/Školski Vjesnik*, 69(1).
7. Ereš, G. (2021). *Plesna umjetnost u nastavi književnosti* (Doctoral dissertation, Josip Juraj Strossmayer University of Osijek. Faculty of Humanities and Social Sciences. Department of Croatian Language and Literature).
8. Klarin, M. (2017). *Psihologija dječje igre*. Zadar: Sveučilište u Zadru.
9. Maletić, A. (1983). *Pokret i ples: teorija, praksa i metodika suvremene umjetnosti pokreta*. Zagreb: Kulturno-prosvjetni sabor Hrvatske.
10. Maletić, A. (1986). *Knjiga o plesu*. Zagreb: Kulturno-prosvjetni sabor Hrvatske.
11. Maletić, A. (2002). *Povijest plesa starih civilizacija*. Zagreb: Matica hrvatska.
12. Marić, M., i Nurkić, D. (2014). *Uloga odgajatelja u poticanju dječje ekspresivnosti pokreta*. *Dijete, vrtić, obitelj: Časopis za odgoj i naobrazbu predškolske djece namijenjen stručnjacima i roditeljima*, 20(75), 16-18.
13. Pavković, A. (2019). *Glazbeni doživljaj djece kroz pokret i ples* (Doctoral dissertation, University of Zagreb. Faculty of Teacher Education. Chair of Arts.).

14. Petrović-Sočo, B. (2000). *Kreativnost*. Dijete, vrtić, obitelj: Časopis za odgoj i naobrazbu predškolske djece namijenjen stručnjacima i roditeljima, 6(23-24), 3-9. <https://hrcak.srce.hr/181993>
15. *ples*. Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2021. pristupljeno 30.03.2023. <https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=48704>
16. Slunjski, E. (2008). *Dječji vrtić-zajednica koja uči, mjesto dijaloga, suradnje i zajedničkog učenja*. Zagreb: Spektar Media.
17. Sušanj, K. (2014). *Primjena kreativnog plesa u ranom odgoju i obrazovanju*, u: Bacalja, R. i Ivon, K. (ur.), *Dijete i estetski izričaji*, (str. 273-293), Zadar: Odjel za izobrazbu učitelja i odgajatelja.
18. Tomić, A. (2019). *Poticanje kreativnosti kroz pokret u razrednoj nastavi* (Doctoral dissertation, Josip Juraj Strossmayer University of Osijek. Faculty of Humanities and Social Sciences.).

Popis ilustracija

Slika 1. Narodni ples (Izvor: https://hr.wikipedia.org/wiki/Kolo_%28ples%29 pristupljeno 20.04.2023.)

Slika 2. Društveni ples (Izvor: <https://plesna-skola.hr/standardni-i-latinsko-americki-plesovi/> pristupljeno 20.04.2023.)

Slika 3. Umjetnički ples (Izvor: <https://baletkaoumetnost.wordpress.com/slike-baleta/> pristupljeno 20.04.2023.)

Slika 4. Sportski ples (Izvor: <https://www.spkritam.hr/poduka/sportski-ples> pristupljeno 20.04.2023.)

Slika 5. Dio freske iz grobnice Nebamun, na kojoj su plesači na sprovodu (Izvor: <https://www.yoair.com/bs/blog/anthropology-dancing-through-the-ages/> pristupljeno 30.03.2023.)

SVEUČILIŠTE U SPLITU
FILOZOFSKI FAKULTET

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

kojom ja Matea Želalić, kao pristupnik/pristupnica za stjecanje zvanja sveučilišnog/e prvostupnika/ce ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja izjavljujem da je ovaj završni rad rezultat isključivo mojega vlastitoga rada, da se temelji na mojim istraživanjima i oslanja na objavljenu literaturu kao što to pokazuju korištene bilješke i bibliografija. Izjavljujem da niti jedan dio završnog rada nije napisan na nedopušten način, odnosno da nije prepisan iz necitiranoga rada, pa tako ne krši ničija autorska prava. Također izjavljujem da nijedan dio ovoga završnog rada nije iskorišten za koji drugi rad pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili radnoj ustanovi.

Split, 05.07.2023.

Potpis

Matea Želalić

**Izjava o pohrani i objavi ocjenskog rada
(završnog/diplomskog/specijalističkog/doktorskog rada - podcrtajte odgovarajuće)**

Student/ica: Matea Želalić

Naslov rada: Kreativni ples u ranom i predškolskom
odgoju i obrazovanju

Znanstveno područje i polje: Društvene znanosti, ples

Vrsta rada: Završni rad

Mentor/ica rada (ime i prezime, akad. stupanj i zvanje):
Dodi Malada, v. pred. dr. sc.

Komentor/ica rada (ime i prezime, akad. stupanj i zvanje):

Članovi povjerenstva (ime i prezime, akad. stupanj i zvanje):
Lidija Vlahović, izv. prof. dr. sc.
Bojan Babin, dr. sc.

Ovom izjavom potvrđujem da sam autor/autorica predanog ocjenskog rada (završnog/diplomskog/specijalističkog/doktorskog rada - zaokružite odgovarajuće) i da sadržaj njegove elektroničke inačice u potpunosti odgovara sadržaju obranjenog i nakon obrane uređenog rada.

Kao autor izjavljujem da se slažem da se moj ocjenski rad, bez naknade, trajno javno objavi u otvorenom pristupu u Digitalnom repozitoriju Filozofskoga fakulteta Sveučilišta u Splitu i repozitoriju Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu (u skladu s odredbama Zakona o visokom obrazovanju i znanstvenoj djelatnosti (NN br. 119/22).

Split, 05. 07. 2023.

Potpis studenta/studentice: Matea Želalić

Napomena:

U slučaju potrebe ograničavanja pristupa ocjenskom radu sukladno odredbama Zakona o autorskom pravu i srodnim pravima (111/21), podnosi se obrazloženi zahtjev dekanici Filozofskog fakulteta u Splitu.